



Ajuntament de  
Lloret de Mar

**SAMLM**  
SERVEI D'ARXIU MUNICIPAL DE LLORET DE MAR



## ***Pregó de la Festa de Sant Romà***

**Pregoner:** Jaume Sobrequés i Callicó

**Data:** 12 de novembre de l'any 1983



## Pregó

### La Població de Lloret de Mar al Llarg de la Història (Segles XIV al XX)

Lloretencs:

Constitueix un honor per a mi que els responsables del govern de la vila de Lloret de Mar hagin volgut encarregar-me el pregó de les festes de tardor en un moment en què no tinc cap responsabilitat política institucional a l'àmbit de les comarques gironines. I concretament "institucional", perquè tinc el convenciment que tota persona que aspira a ésser digna del títol de ciutadà, té, d'una manera o altra, responsabilitats públiques que l'obliguen a exercir el seu compromís de ciutadania d'una manera que no sempre resulta fàcil. Sóc aquí, doncs, també en compliment d'aquesta responsabilitat, que, en aquest cas, es superposa amb un sentiment profund de satisfacció. Sabeu, d'altra banda, que aquesta no és, ni de bon tros, la primera vegada que tinc l'honor de compartir una estona amb vosaltres. Avui coincideix amb l'inici d'unes jornades de festa, que ja des d'ara vull desitjar-vos que siguin divertides (el divertiment és el primer objectiu de la festa) i que passeu en pau individual, familiar i col·lectiva.

M'han demanat de parlar-vos de quelcom referent al passat i el present de Lloret. En una població amb una història tan rica i tan antiga com la vostra, això és alhora fàcil i molt difícil. Fàcil, perquè existeixen, en els arxius de la vila i de molts altres indrets de Catalunya, milers i milers de documents que es refereixen al passat de Lloret i que esperen pacientment que els estudiosos es decideixin a fer-los revivre en llurs treballs de recerca. Difícil, perquè aquesta riquesa obliga a triar, i triar és, en certa manera, excloure, deixar de banda aspectes, períodes i persones importants i molt significatives. El desig, d'altra banda, que les meves paraules d'avui quedin concretades en uns papers, que siguin publicades i, per tant, més útils, ha fet que em decidís a preparar una aproximació a allò que pot constituir, un altre dia, un estudi més minuciós sobre l'evolució històrica de la població de Lloret des de l'Edat Mitjana fins als nostres dies. Tinc el convenciment que el resultat serà, com constatareu tot seguit, una anàlisi més apte per a ésser llegida i consultada reposadament que no pas per a ésser escoltada uns moments abans de l'esclat festiu que és a punt de produir-se.

Quina ha estat l'evolució de la població de Lloret de Mar, des que tenim la primera notícia d'aquest lloc, fa una mica més de mil anys, fins avui que s'ha convertit en la capital catalana - i en una de les europees - del turisme?. I, quins han estat els fets socio-econòmics que més han influït en aquesta transformació? De tot això, en diré alguna cosa en aquestes pàgines.

El primer testimoni documental conegut de l'existència de Lloret es remunta a l'any 966, i és una escriptura per la qual el comte Borrell II de



Barcelona- Girona, el Bisbe Pere de Barcelona, l'abat Landric de Sant Cugat del Vallés, i el vescomte Guiterd de Barcelona, com a executors testamentaris del difunt comte de Barcelona, Mir, donen al monestir de Ripoll la vall de Tossa, la qual limita a l'est "**in termino de Loredo sive in rivo de Canelles**"<sup>1</sup>.

En el segle XI es donà un nou pas en la formació del poble: es bastí el castell de Lloret per defensar el terme i, terra endins, la parròquia de Sant Romà de Lloret. Aquestes construccions proven que a poc a poc el lloc s'anava poblant, tot i que desconeixem el nombre exacte de lloretencs de l'època.

Les primeres dades fiables sobre la població de Lloret, com passa amb la resta de viles de Catalunya, són del segle XIV. Segons l'historiador Pons i Guri, "ja abans de l'any 1346, hi havia un incipient nucli urbà al grau o port, amb 35 caps de casa"<sup>2</sup>. Sens dubte que la Pesta Negra del 1348, la incursió dels genovesos de 1353 que saquejaren el poblat marítim i incendiaren el castell<sup>3</sup>, així com les mortaldats "dels infants" (1362-1363) i "dels mitjans" (1371), degueren afectar greument la vila. Aquesta, però, donava ja signes d'una notable vitalitat; i així, en el fogatge de 1365-1370 tenia, tot el terme, 66 focs o cases<sup>4</sup>. i una xifra similar (67 focs) en el fogatge de 1378<sup>5</sup>. És a dir, al voltant d'uns tres-cents habitants.

Recordem que en aquella època els censos es feien per conèixer la població amb la finalitat de recaptar impostos, i com que la unitat tributària era la família, no registraven el nombre d'habitants sinó el nombre de llars o "focs"; per això se'ls anomenava "fogatges".

Segons el primer d'aquests fogatges, a la segona meitat del segle XIV Lloret se'ns apareix com una població d'una grandària semblant a les seves veïnes Tossa (81 focs) i Palamós (79 focs). la meitat de la capital comarcal, Santa Coloma de Farners, que en tenia 134, i ben lluny, lògicament, de la capital de la vegueria, Girona, que tenia 1.590 focs.

La dependència de Lloret respecte de Girona era doble. No solament formava part d'aquesta vegueria sinó que el terme pertanyia, des del segle XII al capítol de la seu gironina. Concretament era administrada pel canonge paborde anomenat "del mes de novembre". Aquest curiós nom no ens ha de sorprendre si tenim en compte que el capítol de la ciutat de l'Onyar tenia dotze pabordes i que, per distingir-se dels altres, cadascú d'ells rebia el nom d'un dels mesos de l'any. I el que s'encarregava de governar Lloret era, precisament, el del mes de novembre.

<sup>1</sup> F. VALLS TABERNER, Notes per a la història de la família comtal de Barcelona, " Recull de Documents i Estudis " , I, fascicle 111 ( Barcelona, 1 923), pàg. 206-207.

<sup>2</sup> JOSEP M. PONS I GURI, El llibre de Santa Cristina de Lloret, Barcelona, 1 977, pàg. 1 0-1 1 .

<sup>3</sup> Ibidem, pàg. 1 1 .

<sup>4</sup> JOSE IGLÉSIES FORT, El fogaje de 1365-1370. Contribución al conocimiento de la población de Cataluña en la segunda mitad del siglo XIV, " Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona " , XXXIV, núm. 694 (Barcelona, 1 962), pàg. 98.

<sup>5</sup> Cortes de los antiguos reinos de Aragón, Valencia y Principado de Cataluña. Cortes de Cataluña. Vol . IV (Madrid, 1901 ), pàg. 127 .



Des del 1325, però, els canonges gironins conservaren només la jurisdicció civil perquè, per concessió de Jaume II, la jurisdicció criminal del terme va correspondre als Montcada i als seus successors, fet que donà lloc a nombrosos plets que arribaren fins al segle XVII.

No tenim cap altra notícia referent al nombre d'habitants de Lloret fins molt a finals del segle XV, quan aquesta vila, com la resta de Catalunya, havia ja patit les desagradables conseqüències de la greu crisi catalana de la Baixa Edat Mitjana. Ultra les pestes suara esmentades, cal recordar també la decadència econòmica general, el conflicte remença, tan viu a les comarques gironines, i el Compromís de Casp i l'entronització de la dinastia castellana dels Trastàmara, processos que, per motius diversos, confluïren i culminaren en la Guerra Civil Catalana del segle XV (1462-1472).

Per conèixer les repercussions d'aquesta crisi a Lloret tenim una font d'un valor inestimable: el fogatge de 1497<sup>6</sup>, que a la Taula I, publico per primera vegada en la part referent a Lloret.

### TAULA I El fogatge de 1497

Titulars dels focs:

En Cassà	En Naguiu	Gem Armant
En Coll	Madona Barthomeua Plana	En Maig
En Passapera	Madona Banela	En Pla, ferrer
En Alva	En Cabasens	Sagimon Pla
En Lendrich	Anthoni Pujol	En Seragoça
En Guinard	En Pla, de la plaça	Madona Cabaça
En Sureda	En Gros	En Passapera
En Ramon	En Salvador Fabrich	En Pere Ros
En Creixell	En Sebrìà	En Ros
En Domènech Pagès	En Serra	Lo Rector
En Salagrossa	En Dam	Francí Cabaces
En Baliol	Jacme Crexell	Surís, de la plaça
En Botet	En Sabran	En Baltesar
En Flaquer	En Domènech, sastre	En Genís
En Pere Pla	Anthoni Diràs	Pere Andreu
En Jaume Suris	Anthoni Moré	Gaspar Serra
En Surís	En Alzines	Suma de Lloret. LII. focs
Guerau Julià	En Via	

**Font:** A.C.A., Reial Patrimoni, A 403, f. 211.

La vila tenia només 52 focs (uns dos-cents trenta habitants) una cinquena part menys que a la segona meitat de la centúria anterior, quan les grans pestes ja havien començat a delmar la població catalana.

Lloret, com la resta del Principat, començà a recuperar-se ben aviat. La política de redreç de Ferran II, dit el Catòlic i el canvi de conjuntura

<sup>6</sup> Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA), Reial Patrimoni, A . 403, f. 211 .



econòmica general influïren positivament en aquesta vila de la Selva. Així, segons el fogatge de 1515 - que també publico per primera vegada en la part referent a Lloret a la Taula li -, havia assolit ja la xifra de 84 focs (uns tres-cents vuitanta habitants) superant, doncs, totes les dades de població conegudes fins aleshores<sup>7</sup>.

## TAULA II El fogatge de 1515

Titulars dels focs.

Mossèn Mateu, prevere, arrendador de la Rectoria.

Mossèn Francesc, prevere, deservint lo benifet de Santa Maria.

### Laychs

Pere Sans	Gabriel Sans	Garau Sans, sastre
Mossén Sans	Bernat Gem Arnau	Martí Cassà
Pere Andreu	Jacme Peça pera	Galceran Perén (?)
Vicens Maig	Pere Maig	Jordi Arnau
Joan Maig, corder	Pere Pla, ferrer	Pere Peçapera
Miquel Olzina	Barthomeu Pla, sabater	Joan Folgueres
Steve Agost (?)	Pere Ros	Bernardí Peçapera
En Domènech, sastre	Francesc Domènech	Jacme Durall
Salvador Çaragossa	Pere Dam	Jaume Crexell
Antoni Riclar	Salvi Cabanyes	Lo mas Peçapera
Lo mas Solà	Lo mas Alba	Joan Vilar
Lo mas Pujol	Lo mas Guinart	Lo mas Sureda
Lo mas Covaner	Lo mas Joga	Lo mas Crexell
Bernat Sans	Bernat Cabanyes	Joan Pujol
Jacme Pla, teixidor	En Ramon	En Arnau
Joan Ros	Antoni Durall	Mestre Joan Ferrer
Bonanat Maig	Antoni Fàbregues	Gaspar Maig
Antoni Puig	Garau Maig	Pere Bernich
Jacme Bernich	Joan Durall	Garau Campderà
Bernat Botet	Barthomeu Peçapera	Baltasar Andreu
Barthomeu Sans	Garau Prats	Baldiri Botet
Gaspar Cabanyes	Barthomeu Dam	Gabriel Landrich
Joan Moré	Pere Verer, mestre de cases	Pere Loreta
Gaspar Sala	Lo mas Cassà	Lo mas Coll
Pere Pujol	Lo mas Domènech	Lo mas Balsell
Lo mas Çaragossa	Lo mas Botet	Lo mas Pla
Lo mas Flaquer		

LXXXII.

**Font:** A. C. A., Reial Patrimoni, A 401, f. 359 r i v.

Un factor que contribuí a donar nova vida a Lloret fou el comerç marítim de cabotatge, principalment amb destí al port de Barcelona. Aquesta activitat fou especialment remarcable a partir de 1535. Com ha assenyalat Mario Zucchitello en un llibre recent, els carregaments més

<sup>7</sup> ACA, Reial Patrimoni, A. 401, f. 359 r. i v.



freqüents eren els de peix, llenya, robes, blat, botades i castanyes, juntament amb el que podríem anomenar "càrrega general"<sup>8</sup>.

### TAULA III

#### Mercaderies embarcades a Tossa els anys indicats.

Mercaderies	1504	1508	1512	1517	1523	1527	1531	1535	1540	1545	1548
llenya	8	10	2	4	6	3	3	7	-	19	2
carbó	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
robes	1	4	2	-	-	-	-	-	7	2	1
blat	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
peix	-	-	1	-	-	-	-	18	19	1	6
botades	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	2
Indetermin.	2	-	-	-	1	2	1	15	4	2	1
cèrcols	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
bótes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
pomes	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
castanyes	-	-	-	-	-	-	-	-	2	6	3
	17	14	5	4	7	5	4	43	32	39	19

Font: ZUCCHITELLO, *El comerç marítim a Tossa*, pàg. 113

A mitjans segle XVI, la població de Lloret es mantenia estacionària, com es pot constatar en el fogatge de 1553 en què la vila apareix poblada per 88 focs<sup>9</sup>, solament 4 focs més que 38 anys abans. Aquest estancament es manifesta clarament quan comparem la població de Lloret amb la de Tossa (102 focs) o amb la de Palamós (162 focs), viles que dos segles abans tenien una magnitud semblant a la de Lloret i que ara, en canvi, l'havien deixada enrera. Tanmateix, Lloret quasi s'havia posat al mateix nivell de Santa Coloma de Farners, que només tenia 95 focs, i no havia perdut població com la capital de la vegueria, Girona, que en aquest període de temps havia disminuït en més de 250 famílies (de 1.590 focs havia passat a tenir-ne només 1314).

A finals del segle XVI i fins a l'inici de la guerra dels Segadors (1640), un nou factor d'origen exterior, vindria a incrementar la població de Lloret: els immigrants francesos. El fenomen ha estat ben estudiat per Jordi Nadal i Emili Giralt. Així, entre mitjan segle XVI i mitjan segle XVII, una Catalunya amb una densitat de població molt baixa, quasi buida, i amb una economia agrària que es recuperava de la greu crisi anterior, va acollir un nombre molt considerable d'immigrants d'Occitània (bearnesos, gascons, foixencs), atrets pels sous que es pagaven a Catalunya, més alts que els de llurs països, i per la pau relativa amb què es vivia al Principat, sobretot en comparació amb França, agitada per les guerres de religió.

<sup>8</sup> MARIO ZUCCHITELLO, *El comerç marítim de Tossa a través del port Barceloní (1357-1553)*, "Quaderns d'Estudi " , 2 (Tossa, 1 983), pàg. 113.

<sup>9</sup> JOSEP IGLÉSIES I FORT. *El fogatge de 1553. Estudi i transcripció*. Barcelona, 1979 i 198 1 , vol. 1, pàg. 40



Segons Nadal i Giralt, "desde el Roselló a Tortosa, la proporción de franceses respecto a la población indígena llega en algunos pueblos (de la costa) al 15 por ciento y casi nunca es inferior a un 10 " <sup>10</sup>. La majoria dels immigrants es posaven a treballar com a mossos als masos o feien de pastors.

Per les dades que coneixem, Lloret no fou tan afavorida com d'altres poblacions catalanes per la immigració de francesos, els quals es concentraren, sobretot, a Barcelona i al Maresme. A la Costa Brava, el poble més afavorit fou Torroella de Montgrí. Lloret, que gràcies al seu port no desconeixia el pas i fins i tot l'establiment de forasters ja des de l'època medieval<sup>11</sup>, també va rebre nous habitants procedents de l'altre costat dels Pirineus, especialment en la dècada de 1611 a 1620. La majoria eren mossos agrícoles (60 per cent) i els altres, o bé eren pescadors o mariners (20 per cent), o bé treva llaven a la construcció o a la fusta (un altre 20 per cent)<sup>12</sup>. Els nouvinguts no tardaren a integrar-se plenament en la vida de la vila i acabaren esdevenint, ells i els seus descendents, uns lloretencs més.

El segle XVIII fou excepcionalment positiu per a Lloret. Durant la centúria anterior, la vila ja s'havia recuperat de l'estancament de mitjan segle XVI i, malgrat els estralls de la Guerra de Successió (1705 - 1714), començava el segle amb un bon nivell de població.

Segons la "Descripción y Planta del Principado de Catalunya", preparada pel polític i geògraf Josep Aparici (1653 - 1731), el 1708 Lloret tenia 229 cases que la convertien en la tercera població de la comarca, després de Blanes (443) i de Santa Coloma de Farners (249) i abans que Tossa (172) i Caldes de Malavella (162)<sup>13</sup>. Uns anys després, el 1716, segons el manuscrit "Cathalunya Numerada en sos termes, en sas casas y personas"<sup>14</sup>, Lloret tenia 238 cases i 819 persones. Aquest recompte és el primer que ens ofereix ja, a més del nombre de focs, el de persones. És curiosa la descripció que hom fa de la grandària de la vila, que és mesurada en temps (segurament en el que hom necessitava per a recórrer el terme d'una punta a l'altra). Diu així : "Té de llarg una hora, de ampla lo mateix, y de rodaria 4 horas : afronta a llevant ab Tossa, a mitgdia ab lo Mar, a ponent ab Blanes y part ab Tordera y Massanet, y a tremontana ab Massanet y ab Vidreras y Parròquia de Caulés sufragània de Vidreras: té 238 casas y 819 persones". En aquell mateix moment, Blanes, amb 476 cases i 1829 habitants, continua superant Lloret en població, però, en canvi, la nostra vila ha passat lleugerament al davant de Santa Coloma e Farners que té 194 cases i 803 habitants. Tossa, per la seva banda, té 190 cases i 564 habitants i Caldes ha perdut població : 95 cases i 322 habitants.

<sup>10</sup> JORGE NADAL I EMILIO GIRALT, Ensayo metodológico para el estudio de la población catalana de 1553 a 1717, *Estudios de Historia Moderna* , 11 ( Barcelona, 1 953), pàg. 270.

<sup>11</sup> PONS I G URI, El llibre de Santa Cristina de Lloret, pàg. 11 , nota 12.

<sup>12</sup> JORDI NADAL I EMILI GIRALT, La población catalana de 1 553 a 1717. L'immigration française et les autres facteurs de son développement. París (SEVPEN), 1 960, pàg. 246 i 276.

<sup>13</sup> El manuscrit es conserva a la Biblioteca de Catalunya (Arxiu, reg. 5082-51 6) . Vegeu JOSEP IGLÉSIES I FORT, *Estadístiques de població de Catalunya el primer vicenni del segle XVIII*. Barcelona, 1 974, volum I, pàg. 49.

<sup>14</sup> Ms. A-1 8, de l'Institut Municipal d'Història, de Barcelona. Vegeu IGLÉSIES, *Estadístiques*, I, pàg. 124-125.



Si hem de creure un recompte de població fet l'any següent que porta per títol "Relación de las Personas que componen las Ciudades, Villas y Lugares del Principado de Cataluña con distinción de Beguerías"<sup>15</sup>, la població de Lloret era només de 207 llars (187 de "hombres", 3 de "cavalleros" i 17 de "pobres").

El cens de 1719 ("Noticia del Principado de Cataluña dividido en Corregimientos con expresión de las Ciudades, Villas, Lugares y Oquadras en sus confrontaciones jurídicas y el número de casas y Habitantes en ellas") reproduïx pràcticament les xifres de 1716. És el primer recompte en què les poblacions són agrupades per corregiments (en els anteriors ho són per vegueries). Lloret hi apareix integrada en el de Girona. El cens atribueix a la vila 235 cases i 819 habitants. Lloret hi és descrita així: "Es lugar, las jurisdicciones son del Cabildo de Gerona y del Marqués de Aguilar, tiene 235 casas, con 819 habitantes. Su situación es llana, al pie de un monte, a la orilla del mar, linda a levante con Tossa, a mediodía con el Mar, a Poniente con Blanes, Tordera y Massanet, y a Tramontana con Massanet, Vidreras y Caulés"<sup>16</sup>.

Tot resumint la situació demogràfica de la Selva en els primers vint anys del segle XVIII, Josep Iglésies ha escrit: " La població més important és Blanes que dobla a Lloret, que li va en seguiment. Segueix Arbúcies que, si bé en número de veïns és bastant inferior a Lloret, en xifra d'habitants (944) el deixa lleugerament endarrere. Santa Coloma de Farners, l'actual capital comarcal, resta en quart lloc encara que en xifra de veïns es mostra superior a Arbúcies i, en els censos de 1708 i 1717, fins i tot a Lloret. Tossa ocupa el cinquè lloc. Segueixen Sant Hilari (677 habitants el 1716) i Amer (413 habitants el 1716 i 1719)"<sup>17</sup>.

Al final del segle, al 1787, com hom pot veure a la taula IV, la població s'havia multiplicat per tres, assolint els 2573 habitants<sup>18</sup>.

<sup>15</sup> Ms. 2274, de la Biblioteca Nacional de Madrid. Vegeu IGLÉSIES, Estadístiques, I, pàg. 496.

<sup>16</sup> Ms. 1 ;2-2 1 -4 67 a 72, de la Biblioteca de la Real Academia de la Historia de Madrid. Vegeu IGLÉSIES, Estadístiques, 11, pàg. 701 i 742.

<sup>17</sup> IGLÉSIES, Estadístiques, III, pàg. 1165.

<sup>18</sup> JOSEP IGLÉSIES I FORT, El cens del comte de Floridablanca; 1787 (Part de Catalunya). Barcelona 1969 i 1970, vol. II, pàg. 187.





**TAULA IV**

**El cens de Floridablanca de 1787**

POBLE DE LA VILA DE LLORET DE MAR - De la Jurisdicció del Capítol de Girona.  
Parròquia de Sant Romà  
Corregiment de Girona

	Soters		casats		vidus		Total edats
	hom.	don.	hom.	don.	hom.	don.	
Fins a 7 anys	256	387	-	-	-	-	643
De 7 a 16	204	209	-	-	-	-	413
De 16 a 25	66	144	10	30	-	-	250
De 25 a 40	14	4	208	284	1	14	524
De 40 a 50	6	-	173	121	5	10	315
De 50 en amunt	5	4	182	144	86	57	428
<b>TOTAL</b>	<b>551</b>	<b>748</b>	<b>573</b>	<b>579</b>	<b>42</b>	<b>80</b>	<b>2.573</b>
Total d'estats	1.299		1.152		122		
Total general			2.573				
Capellans.....	1		Llauradors.....		9		
Beneficiats.....	4		Jornalers.....		101		
Tint. de capellans.....	1		Comerciants.....		3		
Ordenats a títol de Patrimoni.....	2		Artesans.....		34		
Escrivans.....	1		Dependents de la Croada.....		1		
Estudiants.....	1		Matriculats.....		590		

**Font:** IGLÉSIES, El cens del comte de Floridablanca, pàg. 187

Aquest creixement. que assoleix el 314'16 per cent en encara no setanta anys, és extraordinari tenint en compte les condicions de l'època i superior fins i tot al del conjunt de Catalunya i al de la comarca de la Selva, que només doblaren la població en el mateix període (Catalunya, de 406.280 habitants el 1719 passà a 875.400 habitants el 1787; la Selva, de 12.108 habitants a 25.372, la qual cosa representava un augment entre



1719 i 1787 d'un 105'92 per cent, una mica inferior a la mitjana catalana que fou d'un 115'46 per cent). Constatem que aquestes dades es refereixen a 1719, avançant ja el segle, i a 1787, bastant anys abans del seu acabament. Seria interessant conèixer el creixement de tota la centúria.

Les dades aportades per Campderà a l'obra esmentada, m'han permès de fer algunes precisions que penso que són reveladores. Si tenim en compte que al 1719 Lloret tenia 819 habitants, i que el creixement vegetatiu fou d'uns de 1701 fins a 1718 de 284 habitants, podem concloure que, en començar el segle, la població de Lloret era d'uns 535 habitants. D'altra banda, si tenim en compte que el 1787 la població de Lloret era de 2573 habitants i que el creixement vegetatiu entre 1788 i 1800 fou de 593 habitants, podem afirmar que la població de Lloret era, el 1800, d'uns 3166 habitants. En ambdós casos hom no considera, per desconèixer-los, els eventuais moviments migratoris que, en qualsevol cas, no canviarien substancialment les xifres esmentades. Tot això suposa que, al llarg del segle, la població de Lloret hauria augmentat quasi en un 600 per cent, concretament en un 591 per cent. Com ha assenyalat Vilar<sup>19</sup>, només pels anys 1718-1787, aquest creixement fou d'un 963 per cent a Sant Martí de Provençals d'un 824 per cent a Esplugues, d'un 698 per cent a Sant Andreu de Palomar, d'un 600 per cent a Sant Feliu del Llobregat, d'un 573 per cent a Badalona, d'un 507 per cent a Santa Coloma de Gramanet, d'un 427 per cent a l'Hospitalet del Llobregat i d'un 423 per cent a Sarrià. Totes elles poblacions de l'àrea barcelonina. Ja a la costa, Vilar esmenta el creixement - que considera excepcional i sospitós - de Premià (710 per cent), el de Calella (343 per cent) i el d'Arenys de Mar (342 per cent).

A les taules V i VI el lector hi trobarà, en dues formes gràfiques, el creixement demogràfic de Lloret des de 1700 fins a 1807. Aquestes taules han de servir de base per a ulteriors estudis sobre el moviment de la població de Lloret al llarg del segle XVIII i primers anys del segle XIX. Caldrà escatir, per exemple, les causes de les puntes de mortaldat, perquè no totes es poden explicar per fenòmens d'àmbit general català.

El creixement de Lloret fou, doncs, important i l'hem d'atribuir, sens dubte, a l'excel·lent conjuntura econòmica que visqué Catalunya en aquell segle, i que afavorí especialment les contrades litorals. L'agricultura tradicional d'autoconsum donà pas a una agricultura més moderna i productiva, que produïa per al mercat. El fenomen és especialment intens a la viticultura. Els excedents de vi i d'aiguardent es venien a la resta de la península i a l'estranger, i amb els beneficis que s'obtenien es construïen naus o es fundaven noves indústries, especialment tèxtils, com les famoses fàbriques d'indianes, que s'exportaven a Amèrica.

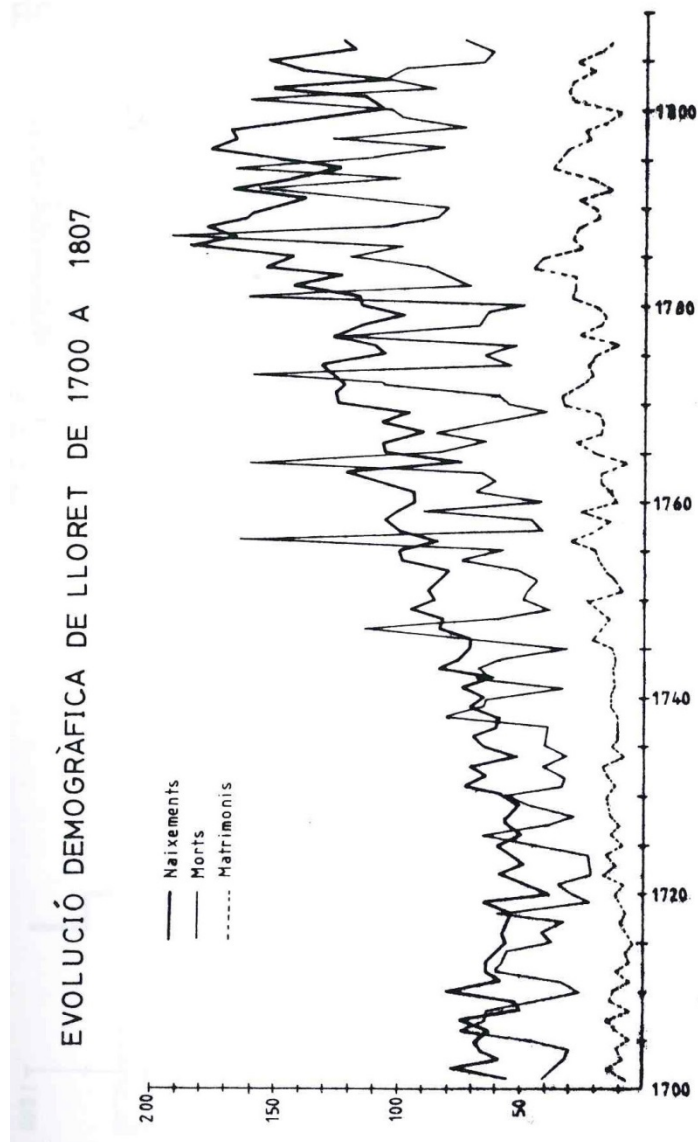
Lloret, gràcies al seu port, participà plenament d'aquest desenvolupament econòmic i fins i tot del comerç amb Amèrica, ja fos directament o per mitjà del port de Barcelona. Una prova de la presència de

<sup>19</sup> PIERRE VILAR, Catalunya dins l'Espanya moderna, 111, ( Barcelona, 1 966) pàg. 75 i 81 .



lloretencs a Amèrica la tenim en el fet que entre 1781 i 1807 n'hi moriren quaranta-quatre, xifra realment notable i que posa de manifest que degueren ésser molts els qui hi feren viatges mercantils<sup>20</sup>.

Taula V

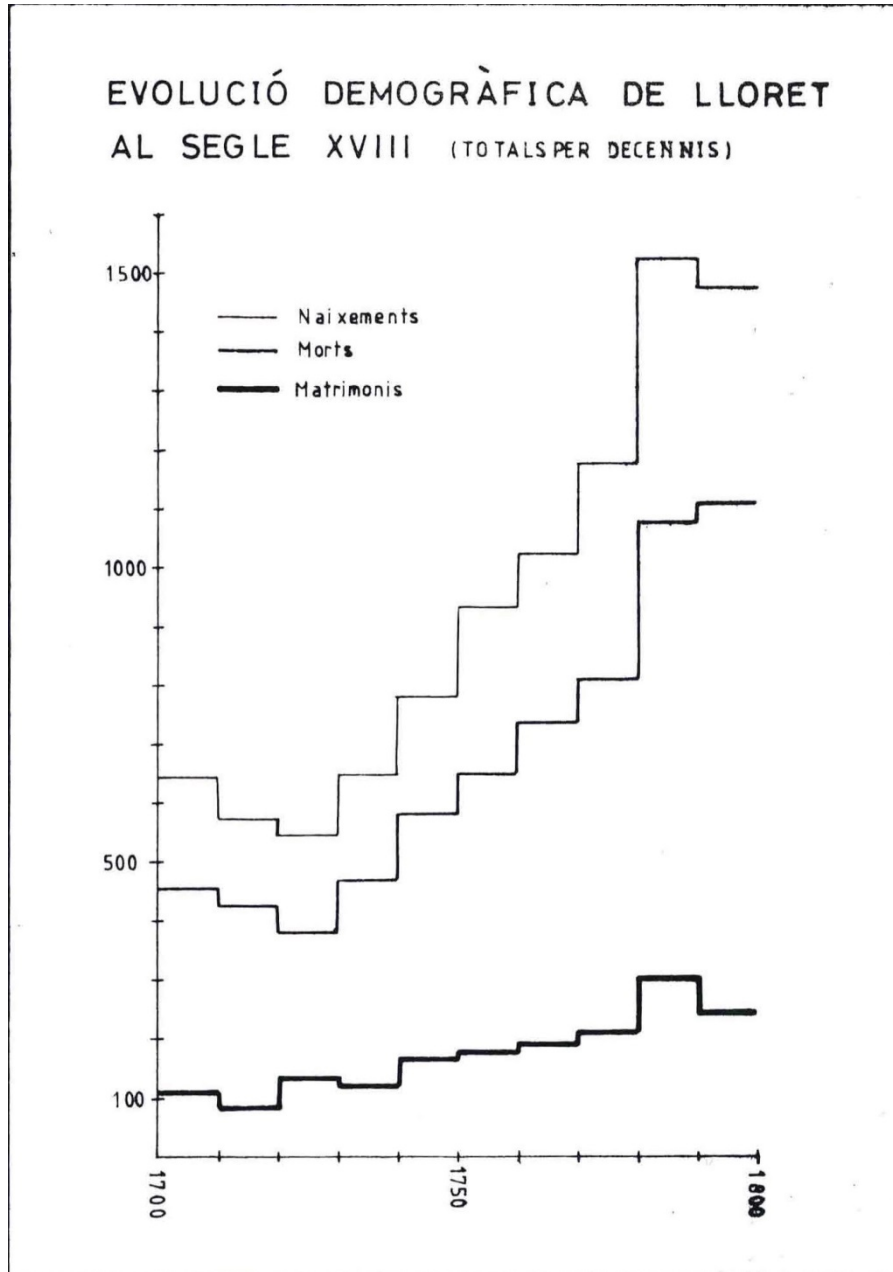


**Font:** Elaboració prop1a en base a les dades de CAMPDERÀ, Indagación estadística, pàg. 48,57 i 58.

<sup>20</sup> En el decenni de 1 781 a 1 790 hi moriren cinc lloretencs, vuit entre 1 791 i 1 800 i trenta-un entre 1801 i 1807. Vegeu FRANCISCO CAMPDERÀ y CAMIN, Indagación estadística acerca de la reproducción y mortandad en la ciudad de Gerona y en la villa de Lloret de Mar en el siglo último y en los siete primeros años del actual. Barcelona, 1849, pàg. 20:.



Taula VI



Font: Elaboració pròpia en base a les dades de CAMPDERÀ, Indagació estadística, pàg. 48



Aquesta vila, vivia gairebé totalment dedicada al mar, ja fos a la pesca o al comerç marítim, tant al d'altura com, sobretot, al de cabotatge. Així, pel cens de Floridablanca de 1787 ja esmentat, sabem que més de 590 caps de família (l'expressió "matriculats" la interpretem en el sentit que inclou els mariners, els mestres d'aixa, els calafats i d'altres oficis relacionats amb el mar) vivien, directament o indirecta, de les activitats marítimes, sobretot de les comercials, que eren la principal font d'ingressos dels lloretencs, per sobre de l'agricultura (9 pagesos propietaris i 101 jornalers) o de la producció artesana (34 artesans).

Tenim un complement excel·lent de les dades del cens de Florida blanca precises però potser un xic fredes. Quasi al mateix temps - el 1790, tres anys després del cens - Francisco de Zamora, un alt funcionari de l'administració borbònica - aleshores era magistrat de la Reial Audiència de Catalunya-, aficionat als viatges, ens deixà una descripció de Lloret de finals del segle XVIII que, pel seu interès, reproduïxo íntegrament. Diu així:

*"Lloret es un pueblo situada en llana, en la orilla del mar, con calles regulares que se dirigen a él, y otra principal que pasa por media del pueblo. Hay una torre fuerte con una batería, que es la única defensa del pueblo".*

*"Hay 12 maestros de hacer cubas, y tejedores de lino y mezclas. Hay cordeleros y taponeros, y las mujeres hacen puntas. Hay maestro de primeras letras, mal dotado, y cuatro capillas, incluida la iglesia antigua, que está fuera del pueblo".*

*"Hay un castillo arruinado, y, a poca distancia de él, un hospital muy pobre".*

*"Las botas se llevan a Valencia vacías, para buscar allí el vino".*

*"Hay cuatro embarcaciones para el comercio de Indias, y 50 para el de Levante y España, que conducen castañas, vino, judías, manzanas, nada de lo qual se cría en este territorio. Hay 80 embarcaciones de pesca que se dedican mucho a la anchoa".*

*"Es te país era muy miserable, como me ha informada un viejo de juicio que vive aquí muchos años hace, pero desde la guerra de Saboya empezaron .a restablecerse. No tenían caminos para salir de su territorio, y hoy los tienen para Arenys, Santa Coloma y Gerona, con quienes comercian: especialmente con Santa Coloma para las frutas y madera de botas".*

*Las mujeres hacen puntas. No tienen bastante trigo ni vi no, aunque se coge algo".*

*Hay 9 capellanes, que llaman agregados. cuya presentación hace la villa".*

*"Van a moler a Arenys, por no tener aguas en verano. Se bebe agua de pozo, pero es razonable".*



*"Este pueblo estaba antes dentro de tierra, en el paraje donde hoy está la Iglesia antigua"*

*"Josef Antonio Saguer, escribano de Lloret, es a propósito para dar algunas noticias".*

*"La iglesia de este pueblo es muy pequeña para el actual vecindario; y cuando se hizo era tan grande para el que entonces había, que se burlaban de ellos cuando la hicieron".*

*"El terreno de este término es montuoso y estéril; y a no ser por el comercio y pesca, morirían de hambre".*

*"El viejo Sala, hombre de 80 años, me aseguró que él había visto no comer más que blat de moro y llevar los hereus en las fiestas mayores una rapa apedazada; aturdiéndose de que, sin embargo, se quejen las gentes".<sup>21</sup>*

Zamora confirma la dedicació preferent dels lloretencs al mar, tant pel que fa al comerç com a la pesca de l'anxova, i als oficis auxiliars del comerç del vi, com són el dels boters i els tapers; també assenyala una certa presència, encara que secundària, d'oficis tèxtils, en part en mans de les dones (les famoses "puntaires"). Quan al creixement demogràfic, el reflecteix d'una manera ben curiosa dient que l'església, que abans era tan gran que provocava les burles dels forasters, ara havia esdevingut petita.

L'intens creixement de Lloret en el segle XVIII - bastant superior, com hem vist, a la mitjana catalana i comarcal - es posa clarament de manifest si el comparem amb el de les viles i ciutats que ens serveixen, al llarg d'aquest estudi, per tenir una idea més exacta de l'evolució demogràfica de la vila .. El 1787 Lloret, amb els seus 2.573 habitants, era més gran que Tossa (1.303), que Palamós (1.635) i que Santa Coloma de Farners (2.260), menys poblada que Blanes (3.783) i tenia gairebé un terç de la població de Girona (8.014 habitants). Les dècades finals del segle XVIII foren, sens dubte, un dels moments més brillants de la història de la vila.

No tot foren, però, flors i violes per al Lloret del segle XVIII. El 12 i 13 d'agost de 1708 un fort terratrèmol commogué la vila. Un contemporani d'aquests fets l'ha descrit així: "Als 12 Ag., Diumenge, que serien els tres quarts per a les tres hores de la tarda, passà per ésta vil·la un terratrèmol molt fort, de manera que axafà moltes parets i féu caurer embans i enfiles i també axafà un poc l'eclésia i ensenyant la doctrina, fugint la gent, passaren per sobre una dona, en lo portal de dita Iclésia la esclafaren, que

<sup>21</sup> FRANCISCO DE ZAMORA, Diario de los viajes hechos en Catalunya, a cura de Ramon Boixareu. Barcelona, 1 973, pàg. 382-383.



de resultes i espant la sagramentaren; repetí a les onze hores del vespre i fou tan fort com l'antecedent i també donà un poc d'estrage i fou precís fugir de les cases molta gent i dormir fora, qui en la platga, qui en los camps; se continuà dormint fora algunes nits, amb tendes parades en la platga, bastiments i camps.

Tornà dues vegades a repetir dit terratrèmol, però no fou tant fort com els altres i no féu dany gràcies al Senyor: i se té notícia que també passaren per molts terrenys de Catalunya; a Venècia (barri de Lloret), a dellà de la Torre, si no féu més estrage, ho judicaven que n'era la causa per no haver-hi tants de pous com a Vilaavall".<sup>22</sup>

Gairebé cent anys més tard, el setembre de 1887 nous moviments sísmics de poca intensitat es deixaren sentir a Lloret. El cronista del "Diario de Barcelona" els descriví així: " ( . . . ) en la tarde de hoy (30 de setembre), a las tres y algunos minutos, se ha sentida en esta población una fuerte sacudida precedida de un ruido subterráneo cuya duración habrá sido poca más o menos de seis a ocho segundos, habiéndose alarmada todos los habitantes de esta villa. Desde la hora citada hasta la que escriba, que son las nueve de la noche, se sienten a cortos intervalos otros movimientos, aunque por fortuna no tan fuertes ni de tanta duración"<sup>23</sup>. D'altres terratrèmols de poca intensitat es produïren, encara, l'octubre de 1901.

Un cop passats els trasbalsos de la crisi del pas del segle XVIII al XIX, amb la guerra del Francès (1808-1814) com a període culminant, Lloret continuarà creixent fins a mitjan segle XIX, però molt més moderadament que en la centúria anterior. El 1843, la seva població arribava als 3.157 habitants<sup>24</sup> i el 1860 ja tenia 4.029 habitants<sup>25</sup>. En aquest període les activitats econòmiques continuaven sent les tradicionals: comerç de cabotatge, amb els seus oficis auxiliars, pesca de l'anxova, explotació del suro i elaboració de puntes per part de les dones. Pascual Madoz, en el seu *Diccionario geografico-estadística-histórico* recull els següents quadres sobre l'activitat portuària de Lloret a mitjan segle passat<sup>26</sup>.

<sup>22</sup> EDUARD FONTSERÉ I J OSEP IGLÉSIES, Recopilació de dades sísmiques de les terres catalanes entre 1100 i 1906. Barcelona, 1971, pàg. 316-317.

<sup>23</sup> Ibidem, pàg. 441-442.

<sup>24</sup> CAMPDERÀ. Indagación estadística, pàg. 40. Amb aquesta població Lloret era l'octava de la província, després de Girona (8.629 habs.). Olot (8.260). Figueres (7.125). Blanes (5.456). Sant Fel i u de Guixols (5.006). Torroella de Montgrí (3.355) i Palafrugell (3.185) i avantatjava La Bisbal (3.049), Santa Coloma de Farners (3.018). Castelló d'Empúries (2.958) i Roses (2.931).

<sup>25</sup> Gran geografia comarcal de Catalunya. Barcelona, 1981, volum 3, pàg. 199.

<sup>26</sup> PASCUAL MADDOZ, Diccionario geografico, estadística, histórico de España y sus posesiones de ultramar. Madrid, 1847, vol. X, pàg. 508-509.



**TAULA VII**

Productes per al mercat internacional sortits del port de Lloret, els anys 1844 i 1845, segons dades oficials de la duana.

NOMENCLATURA	Unitat pes o mesura	ANYS		Total dels dos anys	Anys Comú
		1844	1845		
Avellanes	arroves	365	420	785	392
Cacau	lliures	2.722	-	2.722	-
Castanyes i d'altres fruites	faneques	665	744	1.409	704
Carbó vegetal	quintars	27.229	19.570	46.709	23.399
Carn salada	arroves	136	147	283	141
Cera	arroves	176	-	176	-
Suro en pans	quintars	700	1.198	1.898	949
Diner	rals de v.	-	40.000	40.000	-
Dogues	nombre	-	6.000	6.000	-
Embotits de porc	lliures	990	975	1.965	982
Puntes de fil	vares	2.307	600	2.907	1.453
Mongetes	faneques	102	151	253	126
Figues i secallons	arroves	555	-	555	-
Maons	nombre	4.000	-	4.000	-
Llenya	quintars	3.080	13.228	16.368	8.154
Lona	vares	910	2.197	3.107	1.553
Fustes per a carros	càrreg.	403	865	1.268	634
Id: en taulons	nombre	241	86	327	163
Peix salat	arroves	247	-	247	-
Bótes buides	nombre	938	1.222	2.100	1.080
Productes químics i farmacèutics	lliures	1.000	-	1.000	-
Sardines prems.	quintars	294	685	979	489
Taps de suro	milers	31.702	31.270	62.972	31.486
Blat	faneques	442	435	875	437
Vi	arroves	648	110	758	379
Articles diversos (valor)	rals v.	46.229	26.534	72.763	36.381
<b>Valor total articles</b>	<b>rals v.</b>	<b>1.026.820</b>	<b>1.088.782</b>	<b>2.115.602</b>	<b>1.057.801</b>

Font: MADDOZ, Diccionario, vol. X





### TAULA VIII

Vaixells de cabotatge sortits i entrats del port de Lloret els anys 1844 i 1845, segons dades oficials de la duana.

ANYS	S O R T I D A					
	NAUS	ANY COMU		NAUS	ANY COMU	
		TONES	TRIPULACIO		TONES	TRIPULACIO
1844	421	2.232	1.518	-	-	-
1845	400	3.831	1.739	-	-	-
<b>TOTAL</b>	<b>881</b>	<b>6.063</b>	<b>3.327</b>	<b>440</b>	<b>3.031</b>	<b>1.663</b>

ANYS	E N T R A D A					
	NAUS	ANY COMU		NAUS	ANY COMU	
		TONES	TRIPULACIO		TONES	TRIPULACIO
1844	445	2.735	1.825	-	-	-
1845	490	3.815	1.786	-	-	-
<b>TOTAL</b>	<b>935</b>	<b>6.550</b>	<b>3.611</b>	<b>467</b>	<b>3.275</b>	<b>1.805</b>

Font; MADDOZ, Diccionario, volum X



## TAULA IX

Productes procedents del mercat internacional entrats al port de Lloret els anys 1844 i 1845, segons dades oficials de la duana.

NOMENCLATURA	Unitat pes o mesura	ANYS		Total dels dos anys	Any comú
		1844	1845		
Oli	arroves	2.070	1.924	3.994	1.997
Aiguarent	arroves	436	611	1.047	523
Garrofes	arroves	1.730	2.400	4.130	2.065
Arròs	arroves	1.865	1.800	3.665	1.832
Sucre	arroves	1.462	1.286	2.748	1.374
Bacallà	arroves	333	779	1.112	556
Cacau	lliures	29.634	2.825	32.459	16.229
Cafè	lliures	1.900	46	1.946	973
Canyella	lliures	421	23	444	222
Cànem	arroves	644	672	1.316	658
Cera	arroves	854	855	1.709	854
Suro	quintars	310	680	990	495
Diner	rals v.	29.680	-	29.680	-
Mongetes	faneques	1.417	484	1.901	950
Farina	arroves	6.094	12.309	18.403	9.201
Figues i sec.	arroves	2.988	593	3.581	1.790
Ferro	quintars	258	545	803	401
Totxos	nombre	17.000	23.000	40.000	20.000
Pisa ordinàr.	peces	1.166	4.390	5.556	2.778
Fusta fina	peces	-	210	210	-
ídem en taulons	nombre	690	1.250	1.940	970
ídem. "tintorea"	peces	695	728	1.423	711
Prod. químics i farmacèutics	lliures	-	450	450	-
Blat	faneques	2.310	6.151	8.461	4.230
Vi	arroves	9.727	16.192	25.919	12.959
Articles diversos (valor)	rals v.	72.497	68.494	140.991	70.495
<b>Valor total d'aquests articles</b>	<b>rals v.</b>	<b>815.921</b>	<b>904.249</b>	<b>1.720.170</b>	<b>860.085</b>

Font: MADDOZ, Diccionario, volum X



El nombre màxim de població assolit el 1860 tardarà, però, més d'un segle a superar-se. Entre el 1860 i el 1950 Lloret viurà una situació letàrgica, de la qual només la traurà el turisme. En efecte, durant quasi cent anys aquesta vila i, en general, la comarca de la Selva, no podran pujar al tren de la industrialització, l'activitat econòmica més dinàmica de Catalunya des del segle passat. Si en el set-cents Lloret havia estat a l'avantguarda de l'economia catalana, i d'aquí el seu creixement extraordinari aleshores, ara quedarà endarrerida i, en lloc de créixer, fins i tot perdrà població.

### TAULA X

Evolució de la població de Lloret, la Selva i Catalunya, de 1860 a 1960.

	<u>Lloret</u>	<u>la Selva</u>	<u>Catalunya</u>
1860	4.029	46.346	1.772.615-1877
1887	3.318	43.207	
1900	3.242	41.022	2.055.848
1930	3.003	43.937	2.873.090
1940	3.083	43.958	2.959.119
1950	3.159	45.486	3.308.013
1960	3.627	50.185	4.001.892

Font: Lluís RECOLONS, La població de Catalunya, de Barcelona, 1976, pàg. 212; Gran Enciclopèdia Catalana, volum 4, pàg. 716 ( Barcelona, 1973); i · Gran Geografia Comarcal de Catalunya, volum 3, Barcelona 1981, pàg. 199.

Així, mentre Catalunya, entre 1860 i 1960, quasi multiplicà per dos f mig la seva població gràcies a l'impuls industrial, tant Lloret com la Selva mantenen la població estancada i fins i tot la redueixen de manera apreciable durant llargs períodes de temps, com a conseqüència de la seva vinculació a unes activitats econòmiques, agrícoles i comercials de tipus tradicional i sense gaire futur.

Quan els anys 30 la Generalitat posà en marxa el procés de divisió territorial de Catalunya, una ponència formada per Pau Vila, Miquel Santaló i Pere Blasi arribà, els darrers dies de maig de 1932, a la Vila de Lloret amb la finalitat d'obtenir informació sobre els seus lligams econòmics i mercantils amb l'objectiu d'inserir-la en una o altra demarcació. La ponència fou rebuda pel senyor secretari, el qual manifestà el següent: "Que es va poc al mercat de Santa Coloma apart els estanquers, que hi van pel tabac; en canvi es va molt al mercat de Girona. Així mateix es tracta molt amb Girona pels materials de construcció. Diàriament surt auto a les 7 del matí par anar a Girona; però li costa d'aguantar-se, sobretot els hiverns. El dilluns hi ha



un auto quasi directe a Santa Coloma; els demés dies per anar-hi cal canviar a Vidreres i a Sils. El moviment important, però, és amb Barcelona, per la qual cosa opina que fóra una bona solució ajuntar-los a Arenys o a Mataró".<sup>27</sup>

Malgrat aquestes manifestacions, quan l'Ajuntament de Lloret contestà l'any següent l'enquesta oficial referent al mateix tema, afirmà oficialment que el primer mercat en importància per als lloretencs no era el de Girona, sinó el de Santa Coloma de Farners.<sup>28</sup>

El fet que crearà el Lloret de Mar d'avui serà, com tots sabeu, el turisme, que impulsarà enormement l'activitat econòmica d'aquesta vila i acollirà una quantitat molt considerable de treballadors procedents de la resta d'Espanya, atrets per les possibilitats de vida que els brindava i els brinda la Costa Brava, molt millors que no pas les de les seves contrades d'origen.

Qui millor que vosaltres coneix la importància que en els darrers 30 any s'ha tingut el turisme per a Lloret? Permeteu-me però, que us en recordi algunes dades. Lloret ha passat de tenir 9 hotels i 250 places hoteleres el 1953 a tenir-ne 214 i quasi 25.000 el 1975<sup>29</sup>, i s'ha convertit, d'aquesta manera en la tercera població espanyola en capacitat d'allotjament.

El creixement ha estat espectacular i ha transformat del tot la vila, que ha deixat de ser un tranquil poble de pescadors per convertir-se, a l'estiu, en un dels llocs més cosmopolites de la costa mediterrània, on cada any venen milers de visitants atrets pel clima, el sol, la platja i un agradable acolliment.

Aquesta gran metamorfosi s'ha reflectit puntualment en l'evolució demogràfica. A partir de 1960, la situació canvià completament. Lloret surt d'un estancament ja secular i entre en el període de creixement més ràpid deia seva història, superior fins i tot al del segle XVIII. Així, entre 1960 i 1982, només en 22 anys, multiplica per tres la seva població (1960: 3.627 habitants; 1965: 4.626; 1970: 7.064; 1975: 8.186; 1982: 11.129), mentre que el conjunt de Catalunya només augmentava, en el mateix període, en un 50 per cent de 4.001.892 habitants a 6.006.465) i la Selva en un 70 per cent (de 50.185 habitants a 85.406).<sup>30</sup>

<sup>27</sup> La gènesi de la Divisió territorial de Catalunya. Edició de documents de l'arxiu de la ponència (1931-1936). A cura d'ENRIC LLUCH I ORIOL NEL·LO, Barcelona, 1 983, pàg. 79.

<sup>28</sup> Divisió territorial. Estudis i projectes. Nomenclàtor de municipis. Barcelona, 1 933, pàg. 1 25 i 269-270.

<sup>29</sup> Escuela de Turismo de San Pol de Mar: Anàlisi de la situació turística de Lloret de Mar. A cura de JUAN TECLÉS SANCHEZ I MANUEL HERNANDEZ SANCHEZ. Text mecanografiat. Gener-juliol, 1976, pàg. 2. Vegeu també: JORDI ESTIVILL, Lloret de Mar: destruccions i resistències d'un poble en mans del turisme, " Debat Costa Brava " . Girona, 1 978, pàg. 259-265.

<sup>30</sup> LLUIS RECOLONS I ARQUER, La població de Catalunya. Distribució territorial i evolució demogràfica. Barcelona, 1 976; Gran Enciclopèdia Comarcal de Catalunya, volum 3, Barcelona- 1981 , pàg. 199. Gran Enciclopèdia Catalana, volum 4, Barcelona, 1973, pàg. 7 1 6; Xifres Catalunya. Barcelona, Diputació de Barcelona, 1 983, pàg. 11,15 i 31



Ajuntament de  
Lloret de Mar

**SAMLM**  
SERVEI D'ARXIU MUNICIPAL DE LLORET DE MAR

Finalment, un fet important que cal destacar: la greu crisi econòmica que actualment afecta pràcticament tot el món no ha aturat, ans el contrari, el desenvolupament de Lloret, ja que entre 1975 i 1982, amb un augment del 27'8 per cent, ha estat el municipi de la província de Girona que més ha crescut<sup>31</sup> (31 ).

I res més, amics de .Lloret, sinó reiterar-vos el meu desig que les festes que avui comencen siguin com una mena d'oasi d'esbarjo en pau enmig de la sovint feixuga tasca que representa tirar endavant les obligacions professionals, comercials, laborals i polítics en els difícils temps que vivim cadascun de nosaltres com a individus i com a membres d'una col·lectivitat que lluita esperançadament per tal de superar les dificultats materials i per tal d'aprofundir la seva personalitat nacional.

Lloretencs : bones festes a tots ! (Molts aplaudiments)

---

<sup>31</sup> Xifres Catalunya, pàg. 31.